

Ο "ΙΩΝ" ΤΟΥ ΕΥΡΥΠΙΔΗ ΣΤΟ ΣΤΑΔΙΟ

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ ΤΟΥ κ. ΛΙΝΟΥ ΚΑΡΖΗ

του κ. Σωκράτη Καραντινού

Όποτε το σκηνοθετικό έργο του κ. Καρζή, ούτε τα όσα σχετικά κατά καιρούς γράφει, μας πείθουν νομίζω, ότι κάτι έχει πραγματικό να μας δώσει, ανεβάζοντας τις αρχαίες τραγωδίες, άλλο από έναν άγνο ένθουσιασμό, αγάπη συγκινητική προς μιαν εκδήλωση που το βαθύτερο νόημά της του διαφεύγει.

Το αρχαίο δράμα είναι πρώτ' απ' όλα θέατρο. Θέατρο στην ανώτατη και απόλυτα δικαιωμένη σ' όλα της τα καθέκαστα μορφή και μόνο άνθρωποι που αισθάνονται βαθειά το θέατρο και το κατέχουν με κατατοπισμένη και ξεκάθαρη γνώση, μπορούν να καταπισταθούν το ζωντανεμά του που δεν είναι καθόλου ξανασζωντανεμά, «αναβίωση», επειδή το αρχαίο θέατρο ούτε πέθανε ποτέ, ούτε ποτέ θα πεθάνει, για να μας βάλει στον κόπο να τό... ξαναζωντανεύουμε. Έκφραση ένδε πολιτισμού φτασμένου, δημιουργημένη από εξέλιξη φυσική, στέκει—μπορεί—σ' επίπεδο πνευματοκοινωνικό ψηλό κι' η αβεβαιότητα μιας εποχής μεταβατικής, όπως η δική μας, δεν είναι δυνατό να τη νοιώσει και να την πραγματοποιήσει. Γι' αυτό κι' η πιο σοβαρή πρόβλεψη για την έρμηνεία των αρχαίων δραμάτων δύσκολα θα φτάσει, στους καιρούς μας, σε πλήρη πραγματοποίηση. Με το δέος όμως που θα κατέγει τους εργάτες της και τη σεμνότητα που θα τους επιβάλλει μπορεί να σώσει να μας δώσει, ότι είναι δυνατό στην εποχή μας.

Αλλά στην εποχή μας τα μηχανικά μέσα και η αρχαιολογική μας γνώση έχουν κάνει ένα ανακάτεμμα των επινοήσεων του κλειστού χώρου και του υπαίθρου που γίνεται ακόμα μεγαλύτερο χάρη στην επιδίωξη του εύκολου έμφε που είναι το χαρακτηριστικό σημάδι του καιρού μας.

Ο κ. Καρζής κατηγορεί όλες τις σκηνοθεσίες που έχουν γίνει ως τώρα από άλλους, που τους κατηγορεί ότι δεν αισθάνονται την ψυχή του αρχαίου δράματος, το λόγο, από τον οποίο τα πάντα εκπορεύονται και φτάνουν σε μια αδιάρηκτη ένότητα. "Έτσι, αν θυιοίμαι καλά, έγραψε κάποτε σχετικά. Κι' όμως ο ίδιος έρωτοτροπεί προς εκείνους, και με τη δουλειά του δείχνει πως κι' αυτός δεν αισθάνεται ποιοσότερο τον αρχαίο τραγικό λόγο. Γι' αυτό υποβάλλει στο έμφε του σκηνοθετικού που το φτεϊνάει σε μέτρα δυσανάλογα προς τη δράση της αρχαίας τραγωδίας, προς τους ύποκριτες, και με χαρακτηριστικά συγκρουόμενα προς την άδρη σχηματική απλότητα του τραγικού λόγου.

Τι ήταν εκείνο το μουντό κόκκινο, ασυμμάζετο και ακατολόγιστο σκηνοθετικό που έκανε πέρσι στις «Φοίνισσες» και ποιά σχέση είχαν οι καραγκιοζίστικοι εκείνοι ναοί, που ήταν τότε ο ναός του 'Απόλλωνος τον καιρό εκείνο με θεωρία και χρώμα αρχαιολογικού έρειπιου του καιρού μας; Αλλά δεν αισθάνεται τον αρχαίο τραγικό λόγο ο κ. Καρζής, ακόμα γιατί τον περιφρονεί με τα μελοδραματικά χορικά του που προσπαθεί, μάλιστα, να τα έρμηνέψει με άφελη κουνήματα και σκέρτσες λυγιστών κοριτσόπουλων. Και δεν τον αισθάνεται γιατί α-

παγγέλλει με τους σύγχρονους μας μικρολογικούς χρωματισμούς, όπως έκαναν οι ήθοιοί του στον «Ίωνα» και περισσότερο ο Πλάκούνδης, ένας, νομίζω, από τους καλλίτερους νέους ήθοιοιούς του θεάτρου μας. Και παρεξηγεί, ενώ μ' αυτό πιστεύει πως κάνει κάτι ξεχωριστό και δικό του, όταν χρησιμοποιεί, έτσι που τα χρησιμοποιεί, τις μάσκες και τους κοθόρνους. Κοθόρνους διπλάσιους στο ύψος από κεινούς που μπορούσε να χρησιμοποιούν οι αρχαίοι και παράλογοι στην αναλογία με τους ύποκριτες, από λοστραρισμένο κόκκινο πετάσι, που πατούν με τη φτέρνα, όπως γίνεται στον καθημερινό κοινό βηματισμό, και με βήματα μεγάλα και έλευθερα όπως των ήθοιοιών της κλειστής σκηνής και του θεατρικού έργου χωρίς αύστηρη μορφή. Αλλά γιατί τον μεταχειρίζεται τον κόθορνο ο κ. Καρζής αφού δεν ξέρει ν' τον μεταχειριστεί, και δεν ξέρει τη σκοπιμότητα και τη λογική του; Κι' ένα ακόμα δείγμα πως δεν ξέρει τη λογική του είναι που τον έ:σι τονισμένο—παρρατονισμένο μάλιστα—με τους υπερώφηλους κοθόρνους ήθοιοί, τον ντύνει μ' ένα άλαφρο και

χωρίς όπλισμό φόρεμα που σ' δίνει την εντύπωση του κουρελιού. "Η που βάζει τον γέροντα να βροντοκοπάει σέρνοντας τα πόδια του στη σκηνή με άβαθο νατουραλισμό έτσι που να μην ξέρεις εσύ ο θεατής, αν από το βάρος των γερατειών ή των κοθόρνων είναι που τα βροντοκοπάει έτσι τα πόδια του ο ύποκριτής. "Η μήπως θάπρεπε να μιλήσουμε για τις μάσκες που με την ίδια ακριβώς κατανόηση και με τα ίδια μέτρα έχρησιμοποιήθηκαν; "Αν σαν ένα πνευματικό πάρεργο ανθρώπων πολιτισμένων παρουσιάζοντουσαν σε φιλικούς κύκλους, ή και δημόσια έστω—δπως κι' άλλου κι' έδω έτυχε να γίνει καμιά φορά με τη μουσική—οι παραστάσεις αυτές θα είχαν, νομίζω, αξιώσεις συμπαθείας, αλλοιώς δεν προσφέρουν τίποτα στην υπάρχουσα κατάσταση που την ένισχύουν μάλιστα, προς ζημία του καλλιτεχνικού μας πολιτισμού—αναδεικνύοντας την υπεροχή των μέσων εκείνης. Οι κόποι και οι προθέσεις κι' οι ύλικές θυσίες, τότε, δεν μπορεί να λογαριαστούν.

Και οι συνεργασίες του Ποριώτη και του Βάρναλη πάνε κι' αυτές χαμένες.

ΣΩΚΡ. ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΣ

Μια σκηνή από τον «Βρετανικό» του Ροκίνα, όπως τον ανέβασε ο Ραυβίν Ρουλό, μ' αλλαγή της 300πρωσίας του μεγάλου Γάλλου τραγικού ποιητή.